

MAGYAR NEMZETI BANK

NEGYEDÉVES JELENTÉS

2009. január 15.

**Beszámoló az MNB 2008
negyedik negyedévi tevékenységéről**

Kiadja: Magyar Nemzeti Bank

Felelős kiadó: Hevesi Nóra

1850 Budapest, Szabadság tér 8–9.

www.mnb.hu

Tartalom

1. Monetáris politika	4
2. A pénzügyi közvetítőrendszer stabilitása	6
3. Devizatartalékok	7
4. Készpénztevékenység	8
5. Pénzforgalom és értékpapír-elszámolás	10
6. Az MNB statisztikai tevékenysége	12
7. A pénzügyi kultúra fejlesztése	13

1. Monetáris politika

2008 utolsó negyedévének monetáris politikájára az amerikai másodrendű jelzáloghitelek piacról tavaly kiindult válság szeptemberi fordulata volt döntő hatással. A Lehman Brothers bukása után teljes bizalmatlanság alakult ki a nemzetközi bankközi piacokon, ami a kamatokat szokatlan magasságokba emelte. Míg korábban a feltörekvő piacokat csak a válság oldalszele érintette, addig szeptember után élesen elváltak egymástól a „biztonságos menedéknek” tartott (pl. német, amerikai állampapírok) és a bármilyen okból kockázatosnak ítélt befektetési célpontok. A kockázatvállalási hajlandóság megcsappanása a pénzügyi piacok súlyos működési zavaraihoz vezetett, elsősorban a devizawap és az állampapírpiacra, ahol drasztikusan visszaesett, rövidebb időszakokra pedig teljesen eltűnt a likviditás.

A Magyar Nemzeti Bank eszköztárának bővítésével és egyéb, nem kamatjellegű intézkedésekkel próbált a piaci zavarokon enyhíteni. Október 10-én kétoldali, forint- és eurolikviditást nyújtó FX-swap gyorstendert vezetett be a piaci zavarok kezelésére. Október 16-án együttműködési megállapodás született az Európai Központi Bankkal, melynek keretében az MNB új eurolikviditást nyújtó egynapos futamidejű FX-swap rendelkezésre állást vezetett be. A jegybank az állampapírpiacra is beavatkozott, és megállapodott az Elsődleges Forgalmazókkal a közös szerepvállalásról. Ennek értelmében mindkét fél a piac keresleti oldalának erősítésével támogatja, az MNB pedig a maga részéről új hiteloldali instrumentumok bevezetésével mozdítja elő az állampapírpiac keresleti és kínlati oldalának egyensúlyát.

Október 21–22-én a forint árfolyamára jelentős, a fundamentálisan indokolható mértéket meghaladó leértékelési nyomás nehezedett, amelyre a Tanács rendkívüli ülésen meghozott, 300 bázispontos kamatemeléssel válaszolt. A kamatemelés célja a pénzügyi közvetítőrendszer stabilitásának megőrzése, a tőkekiáramlás és a leértékelési várakozások további erősödésének megfékezése, valamint a forint elleni spekuláció megdrágítása volt. A döntéssel párhuzamosan megindultak a tárgyalások a Nemzetközi Valutaalappal és más nemzetközi szervezetekkel, melynek eredményeképpen azok egy összesen 20 milliárd eurós hitelkeretet biztosítottak Magyarországra számára. A hitel egyrészt a legkedvezőtlenebb piaci körülmények között is lehetővé teszi az államháztartás finanszírozását, másrészt jelentős mértékben növeli a jegybank devizatartalékait. Mindezen intézkedéseknek köszönhetően Magyarország kockázati megítélése javult, és jelentősen csökkent a pénzügyi közvetítőrendszer sebezhetősége. Az árfolyam stabilizálódott, leépültek a spekulációs pozíciók, a devizawap és állampapír-

piacra – bár a korábbiaknál alacsonyabb szinten, de – egyenletes forgalom alakult ki.

A jegybank november végén publikálta a *„Jelentés az infláció alakulásáról”* című kiadványát. A jelenlegi prognózis a korábbi előrejelzésnél számottevően alacsonyabb gazdasági növekedést és a monetáris politika számára releváns időhorizonton cél alá süllyedő inflációs pályát vetített előre. A szokásosnál jóval nagyobb bizonytalanság azonban nem tette lehetővé a legnagyobb valószínűséggel bekövetkező, ún. alappálya kijelölését, így a korábbi gyakorlattól eltérően mind az infláció, mind a növekedés tekintetében a jelentés egy tartományt határozott meg a változók jövőbeli pályájára. A tartomány széleit a külső kereslet és a hitelezési aktivitás alakulására feltételezett két forgatókönyv jelölte ki. Az előrejelzés szerint felvevőpiacaink növekedési kilátásainak jelentős romlása, a hazai bankszektor hitelezési aktivitásának várható visszafogása, és a költségvetési hiányt csökkentő intézkedések időleges negatív hatásai együttesen a gazdaság átmeneti visszaesését okozzák, melyet csak lassú korrekció követ. A munkapiacra a válsághoz való alkalmazkodási kényszer miatt a bérdinamika jelentős mérséklődése és a foglalkoztatás drasztikus csökkenése várható. Az infláció tekintetében mind a külső, mind a belső folyamatok a defláció irányába hatnak. A nemzetközi konjunktúra jelentős mérséklődése, az importált infláció és a hazai fogyasztás csökkenése is alacsonyabb ütemű árszintemelkedést vetít előre. Mindezek hatására 2009-re némileg a 3 százalékos cél feletti, míg 2010-re jóval cél alatti infláció valószínűsíthető.

A gazdasági lassulást és erőteljes deflációt prognosztizáló előrejelzés alapján a Tanács november 24-i rendes ülésén 50 bázisponttal csökkentette irányadó kamatát, amit a rendkívüli kamatemelést kiváltó körülmények jelentős megváltozása, a pénzügyi piacok stabilizálódása tett lehetővé. A döntést decemberben a kamatdöntő és a nem kamatdöntő ülésen egyaránt további 50-50 bázispontos csökkentés követte. Az irányadó kamat az év végére így 10%-ra mérséklődött. A Tanács kommunikációjában hangsúlyozta, hogy a monetáris kondíciók lazítását mindaddig folytatni kívánja, amíg azt a pénzügyi stabilitási szempontok és a tőkeáramlások folytonossága lehetővé teszi.

A monetáris politikai eszköztár változása

A globális pénzügyi válság hatásai 2008 őszén a magyar pénzügyi piacokra is begyűrűztek. A hazai bankrendszerre jellemző likviditásfelesleg ellenére a forint pénzpiacok működési za-

varai miatt a likviditás újraelosztása lecsökkent a válság előtti szinthez képest. Emellett a hazai pénzügyi intézményeket is érintette, hogy a jelentősebb devizák bankközi piacain és a hazai állampapírpiacon is erőteljesen lecsökkent likviditás. Ezért az MNB több olyan lépést tett, amely hozzájárult a bankközi forint- és devizalikviditás jobb elosztásához és a hazai pénzügyi piacok működőképességének megőrzéséhez.

A devizalikviditás-elosztás támogatása érdekében az MNB október 13-ától kezdődően bevezette kétoldali (euro- és forintlikviditást nyújtó) egynapos FX-swap gyorstendereit. Az új eszköz segítségével a piac euro keresleti és kínálati oldalát köti össze az MNB, azaz közvetítőként lép a piaci szereplők közé. A mindennap megtartott tenderen azok a bankok, akik főleg eurolikviditással rendelkeznek, de partnerlimit-problémák miatt nem tudják a piacon kihelyezni azt, az MNB-hez hozzák be likviditásfölöslegüket, aki összepárosítja azokat más bankok eurokeresletével. A kétoldali FX-swap gyorstender ugyan megoldást kínál a piaci szereplők limitproblémáira, azonban nem kezeli azt a helyzetet, amikor az eurokereslet meghaladja a kínálatot. Ezért az MNB és az Európai Központi Bank (EKB) együttműködési megállapodást kötött október 16-án, melynek értelmében az EKB 5 milliárd eurós hitelkeretet biztosít az MNB számára. A hitelkeret felhasználásával az MNB eurolikviditást nyújtó egynapos futamidejű FX-swap rendelkezésre állást vezetett be a hitelintézetek devizalikviditásának támogatása érdekében, ahol a piacinál magasabb kamaton nyújt eurolikviditást az ügyfelei számára.

Az állampapírpiacon likviditási zavarainak enyhítése érdekében az állampapír-piaci Elsődleges Forgalmazókkal kötött megállapodás alapján az MNB másodpiaci állampapír-vásárlási aukciókat tartott október 17-től kezdve összesen hét alkalommal. Az aukciókon összesen 243 milliárd forint névértékű állampapírt vásárolt meg másodpiacon az MNB a mindenkori piaci áron.

Bár a bankrendszer egészének forintlikviditás-többlete a globális pénzügyi válság ellenére is fennmaradt, egyedi banki szinten esetenként forintlikviditás-hiány mutatkozott, ami az alacsony bankközi piaci partnerlimitekre vezethető vissza. Az egyedi forintlikviditás-hiány kiküszöbölése érdekében két új hiteloldali eszköz bevezetésére került sor. A kéthetes futamidejű, fix kamatú, heti egyszeri hiteltender az MNB teljes hitelpartnerköre számára elérhető, míg a hat hónapos futamidejű, változó kamatozású hiteltenderen az Elsődleges Forgalmazók vehetnek részt. A másodpiaci állampapír-piaci vásárlások és az új hiteleszközök segítségével az MNB növelte a bankrendszer többletlikviditását, amely hozzájárult a bankközi piaci feszültségek enyhítéséhez.

A december 1-jén induló tartalékperiódustól kezdődően az MNB a korábbi 5 százalékról 2 százalékra mérsékelte a kötelező tartalékráta mértékét. A lépés amellelt, hogy szintén növelte a hazai hitelintézetek számára elérhető szabad forintlikviditás összegét, további közeledést jelentett az EKB eszköztárához, mivel a 2 százalékos tartalékráta megegyezik az EKB által alkalmazott rátával.

Az MNB minden hitelműveletét kizárólag jó minőségű értékpapír-fedezet mellett hajtja végre. Annak érdekében, hogy a megnövekedett hitelkereslet kielégítését ne korlátozza a megfelelő mennyiségű értékpapír-fedezet hiánya, az MNB két lépésben bővítette a hitelműveletek során elfogadható fedezetek körét. Október 28-tól kezdődően az MNB elfogadja fedezetként a kapcsolt vállalkozás által kibocsátott jelzálogleveleket, amennyiben azok minden egyéb elfogadhatósági kritériumnak megfelelnek. November 18-tól pedig az MNB az elfogadható fedezetek tekintetében a körvényekre vonatkozó minősítési minimumkritériumot a korábbi „A”-ról „BBB”-ra módosította. Az MNB mindkét lépése közelítette az MNB által elfogadható fedezetek körét az EKB által alkalmazott eszköztárhoz.

2. A pénzügyi közvetítőrendszer stabilitása

2008 második felében a fejlett gazdaságok teljes körét érintő átfogó pénzügyi, illetve reálgazdasági válság Magyarországra is erőteljes hatást gyakorolt. A pénzügyi piacokon a Lehman Brothers csődjét követően fokozott árfolyammozgások voltak tapasztalhatók. Nemcsak a likviditás szűkült, hanem egyes intézmények tőkeereje is meggyengült. Az általános bizalmi válság a hozamok erőteljes emelkedését és a pénzügyi intézmények részvényárfolyamainak jelentős csökkenését okozta. Mindezek jelentős jegybanki és állami beavatkozást tettek szükségessé. A jegybanki lépések a likviditás bővítését, míg a hatósági intézkedések a bankrendszer tőkeerejének erősítését, a forráshoz jutás megkönnyítését és a gazdasági lassulás okozta kockázatok tompítását célozták.

A magyar gazdaság sérülékenysége miatt a válság hatásai erőteljesen jelentkeztek a pénzügyi piacokon és a bankszektorban. A pénzügyi piacok és a bankrendszer likviditásának megerősítése érdekében a Magyar Nemzeti Bank új monetáris politikai eszközöket vezetett be (eurolikviditást biztosító devizawap tenderek, kéthetes és hat hónapos forinthiteltenderek, másodpiaci állampapír-vásárlási aukciók), és döntéseiben a pénzügyi stabilitási szempontok nagyobb hangsúlyt kaptak. Az Országgyűlés által december végén elfogadott, a pénzügyi stabilitást erősítő törvény a magyar hitelintézetek állami tőkeerősítését és forrásszerzésükhöz állami garancianyújtást tesz lehetővé az eurozóna tagországaihoz hasonlóan. A Pénzügyi stabilitási terület mind az MNB lépéseinek előkészítésében, mind a jogszabály-változtatások előkészítésében aktívan részt vett.

Az MNB kiemelt figyelmet fordított a nemzetközi pénzügyi folyamatok magyarországi hatásainak felmérésére, a kockázatok azonosítására, és a pénzügyi piacok, illetve a bankrendszer folyamatos megfigyelésére és elemzésére. A Pénzügyi stabilitási terület ennek megfelelően frissítette a 2008 áprilisában megjelent *„Jelentés a pénzügyi stabilitásról”* című kiadványt 2008. október elején. A jelentés megállapítása szerint a 2008 áprilisában azonosított kockázatok 2008 második felében erősödtek. A befektetői kockázatkerülés erősödése miatt tartóssá válhatnak a hazai pénzügyi rendszer kedvezőtlen likviditási feltételei, külső és belső okokból a gazdasági növekedés alacsony szinten maradhat. A pénzügyi piacokat továbbra is bizonytalanság jellemzi, amit valamelyest mérsékeltek az erőteljes hatósági intézkedések. Mind a vállalati, mind a lakossági hitelezésben erős lassulás tapasztalható. Ennek az az oka, hogy a bankok erősödő kockázatkerülésük és forrásszerzési lehetőségeik nehezebbé válása miatt szigorítják a hitelezési feltételeket. A hazai bankközi piac működése normális, a pénzügyi rendszert megfelelő forintlikviditás jellemzi. Noha a külföldi finanszírozás feltételei egyértelműen romlottak, a forrásokhoz való hozzáférés nehezebb lett és a forrásköltségek is emelkedtek, a magyar bankrendszer külföldi stratégiai tulajdonosai biztosítják a források megújulását. A hitelfortfólió minősége romlik, de a rossz hitelek teljes portfólióhoz viszonyított aránya még mindig alacsonynak tekinthető. A kockázatok csökkentése érdekében a hazai pénzügyi rendszer jelentős tőketartalékkal rendelkezik, sokkellenálló képessége erős, és jövedelmezősége csökken ugyan, de európai szinten még mindig magas.

3. Devizatartalékok

2008. negyedik negyedévének végén az MNB hivatalos devizatartalékainak nagysága 24 040 millió euro volt, ami 6631 millió eurós növekedést jelent a 2008. szeptember végi 17 409 millió eurós tartalékszinthez képest.

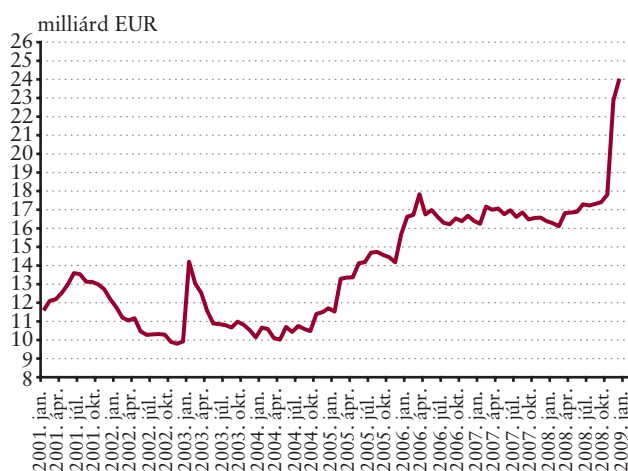
A devizatartalékok alakulását elsősorban az alábbi tételek befolyásolták az elmúlt negyedév során.

Az Államadósság Kezelő Központ megbízásából végrehajtott adósságkezelési célú műveletek az előző negyedévben összességében közel 7106 millió euróval növelték a devizatartalékok nagyságát. Az IMF és az Európai Bizottság által folyósított hitelek, valamint néhány kisebb fejlesztési célú hitelfelvétel összesen 7250 millió euróval járult hozzá a tartalékállomány növekedéséhez, míg az ÁKK adósságkezeléséhez kapcsolódó kifizetések (kötvények és hitelek kamatfizetése, törlesztése, MtM stb.) 144 millió eurós csökkenést okoztak.* Az MNB saját adósságszolgálatához kapcsolódó kifizetések közel 12 millió eurót tettek ki. Az MNB-nél elhelyezett rövid lejáratú devizabetétek december végén közel 25 millió euróval voltak alacsonyabbak a szeptember végi állományhoz képest. Az elmúlt három hónap során az MNB piacra vezetési célú forint-euro devizakonverziót nem hajtott végre. A költségve-

tési szervek megbízásából végrehajtott devizakifizetések 275 millió eurós csökkenést okoztak. 2008. első negyedévében az Európai Bizottság felé 2 millió eurós nettó kifizetés történt. A tartalékon elért hozam a negyedik negyedév során 314 millió euróval növelte az MNB arany- és devizatartalékait.

1. ábra

A devizatartalékok nagyságának alakulása

* Pontosítva 2009. január 19-én (a szerk).

4. Készpénztevékenység

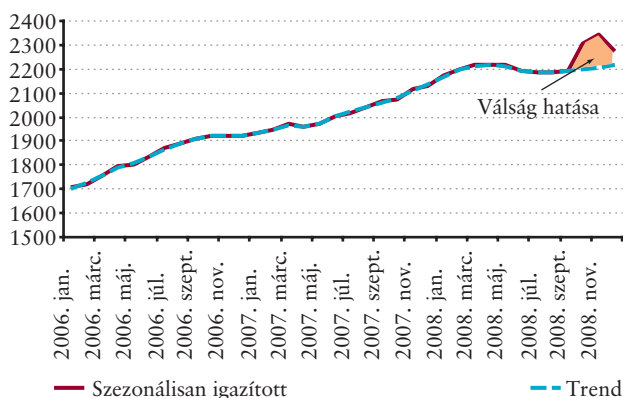
Forgalomban lévő készpénz

2008. december 31-én a forgalomban lévő készpénz értéke 2294,1 milliárd forintot tett ki, amely 4,8 százalékponttal (105 milliárd forinttal) volt több az előző év azonos időszakához viszonyítva.

A pénzügyi válság hatására 2008. október elejétől november közepéig a gazdasági szereplők megtakarításaik egy részét készpénzbe áramoltatták. Becslésünk szerint ez az extra forintkészpénzállomány-bővülés a novemberi csúcsponton 120-160 milliárd forintra volt tehető, aminek a jelentős része (körülbelül 80-100 milliárd forint) visszaáramlott a bankrendszerbe.

2. ábra

A forint készpénzállomány alakulása az elmúlt években

Megjegyzés: Havi átlagállományok; a trendet az október–novemberi készpénzállomány-növekedés kiszűrésével számítottuk.

A pénzügyi válság hatással lehetett a magyar gazdasági szereplők által tartott valutaállományra is.

Forgalomban lévő bankjegyek

A forgalomban lévő bankjegyállomány értéke 2008. IV. negyedév végén 2259 milliárd forint volt, 5 százalékponttal több, mint egy évvel korábban. A forgalomban lévő bankjegyek darabszáma 315,9 millió darabot tett ki, ez 3%-os emelkedést mutat az előző év végéhez képest. Az elmúlt években a két legnagyobb címlet aránya a teljes forgalomban lévő állományon belül folyamatosan emelkedett. (A szezonálisan igazított adatok is ezt támasztják alá: az idei év negyedik negyedévében az előző negyedévhez képest a húszszres címlet forgalomban lévő mennyisége 7 százalékkal emelkedett.)

Forgalomban lévő érmék

2008 IV. negyedév végén 1064 millió darab érme volt forgalomban, 29,5 milliárd forint értékben. A forgalomban lévő állomány – a bevont érmék nélkül – 7 százalékkal, 56 millió darabbal volt több, mint egy évvel korábban.

Új 200 forintos érme kibocsátása

A MNB 2008 nyarán úgy döntött, hogy a jelenlegi kétszáz forintos bankjegyet 2009-ben érmére cseréli. A 200 forintos érme bevezetésének előkészítése az előzetes terveknek megfelelően haladt. Internetes lakossági szavazás indult a 200 forintos érme előlapjának kiválasztása tekintetében 2008. október 13–26. között. Hat érmekép közül lehetett kiválasztani a végleges képet. A közel 200 ezer szavazat több mint 52%-át a Lánchíd kapta, így a legrégebbi és legnépszerűbb Duna-hidunk szerepel majd a legújabb érménken.

Ezt követően elkezdődött az érmék veréséhez szükséges verőszerszámok legyártása. Ezzel párhuzamosan zajlik a különféle piaci érmeelfogadó gépek (automaták, feldolgozó gépek)

1. táblázat

Bankjegyek és érmék száma (2008. december 31.)

(ezer darab)

Bankjegyek	20 000	10 000	5000	2000	1000	500	200	Összesen
	57 721	88 299	22 429	18 348	47 421	31 268	50 413	315 899
Érmék	100	50	20	10	5	Összesen		
	154 232	114 790	206 972	246 057	342 052	1 064 102		

tesztelésének, beállításának első szakasza. Terveink szerint az érme kibocsátására az év első felében kerül sor.

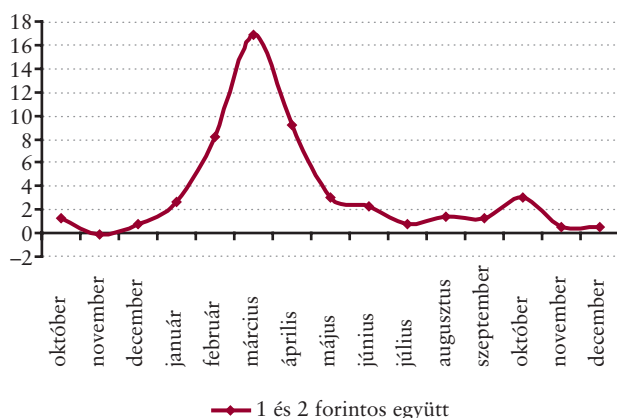
1-2 forintosok bevonása

Az Magyar Nemzeti Bank 2007-ben döntött a kis címletű érmék bevonásáról. Az MNB-hez a bevonás bejelentése óta 182 millió darab, 383 tonna egyforintos és 217 millió darab, 683 tonna kétforintos érkezett vissza. Az összes visszaáramlott közel 1100 tonna egy- és kétforintos aránya az összes kibocsátott érmehez viszonyítva 22%, illetve 33%, amely összességében közel másfélszer haladja meg a nemzetközi gyakorlat szerinti várakozásainkat. A visszaáramlás mértéke a csúcspontját 2008 márciusában érte el, azóta egy tartósan alacsonyabb szinten van.

3. ábra

Napi átlagos visszaáramlás

(tonna)

— 1 és 2 forintos együtt

Megjegyzés: A posta, a kereskedelmi bankok, a takarékszövetkezetek, illetve a pénzfeldolgozók által befizetett, illetve cserére átvett pénzmenyiség.

Emlékérme-kibocsátás

A Magyar Nemzeti Bank 2008. november 4-én „Tokaji történelmi borvidék” megnevezéssel 5000 forint névértékű, ezüst emlékérmét bocsátott ki.

Az emlékérmé előlapján a kötelező érmeképi elemek találhatóak, a perem mentén szőlőkoszorú fut körbe. A hátapon a Tokaji-hegy ábrázolása látható, a hegy tetején a tv-torony, a hegy lábánál település templommal, előtérben szőlőtábla. Itt található a tervezőművész mesterjegye, valamint az ún. „Euro-Star” jel, mivel az érme az „Europa” nemzetközi gyűjtőprogram keretében jelent meg.

Az érmét Gáti Gábor tervezte. Az érméből összesen 20 000 darab verhető, ebből 15 000 tükörfényes (proof) kivitelben.

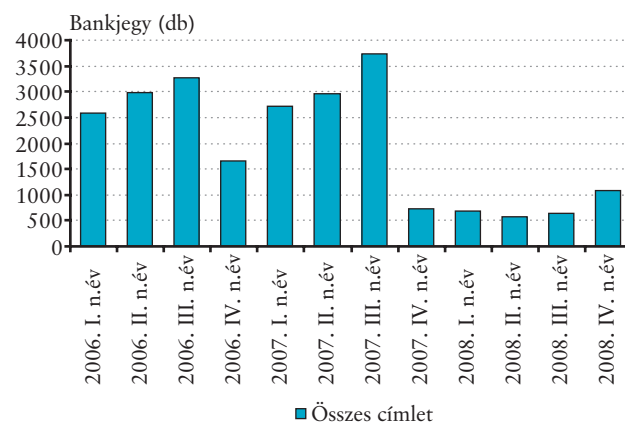
A készpénzhamisítás megelőzését, visszaszorítását szolgáló tevékenység

A Magyar Nemzeti Bank szakértői 2008 negyedik negyedévében 1021 esetből származó 1088 darab forgalomból lefoglalt forintbankjegy-hamisítványt vizsgáltak. A hamisítások mértéke az elmúlt három hónapban enyhén emelkedett, azonban a régi típusú, kevésbé védett 1000 forintosok 2007. augusztus 31-i, forgalomból történt kivonása óta továbbra is kedvező szinten alakult. Nyomdai eljárással a forintbankjegyeket továbbra sem hamisítják, az összes vizsgált hamisítványt valamely irodai sokszorosító eszközzel (színes fénymásolóval, nyomtatóval) állították elő.

A hamisítás minőségi és mennyiségi jellemzői a készpénzforralom biztonságát nem zavarják.

4. ábra

A forinthatamisítások alakulása

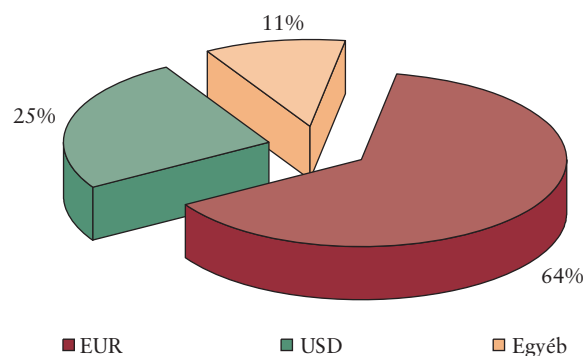
■ Összes címlet

A valutahamisítási esetek száma és a lefoglalt mennyiség továbbra sem jelentős, szakértőink 445 darab különböző valutahamisítványt vizsgáltak a negyedik negyedévben. Ezen belül a hamis eurobankjegyek előfordulása a korábbi időszakhoz hasonló mértékű (283 darab).

5. ábra

Forgalomból lefoglalt hamis valuták megoszlása

(2008. IV. negyedév)

5. Pénzforgalom és értékpapír-elszámolás

Az MNB-törvény módosításának egyes vonatkozásai

A Magyar Nemzeti Bankról szóló törvény (MNB-tv.) módosítását 2008 decemberében fogadták el, amely 2009. január elsejétől hatályos. A 60. § (3) bekezdése megteremti az MNB elnökének jogát arra, hogy a Tpt.-vel összhangban rendeletben szabályozza a központi értéktári, valamint a központi szerződő fél tevékenységhez szükséges szabályzatokkal kapcsolatos elvárásokat. Az MNB ezen szabályzatokkal kapcsolatos egyetértési jogát a rendeletekben részletezett követelmények alapján gyakorolja. Az egyetértési jog a felvigyázási tevékenység fontos eszköze a hazai értékpapír-elszámolási- és kiegyenlítési infrastruktúra teljes vertikumában. A KELER Zrt. és a KELER KSZF Kft. szétválasztására kockázati megfontolások miatt került sor, amelyhez a felvigyázási tevékenységnek is alkalmazkodnia kellett. A követelmények rendeletbe foglalása a felvigyázási tevékenység, ezen belül pedig az egyetértési jog gyakorlásának átláthatóságát hivatott biztosítani.

Az MNB-tv. megteremti annak a lehetőségét, hogy a jegybanki számlavezetés – az MNB törvény 15. §-ában szabályozott kivételtől eltekintve – az MNB jogosultságai között kerüljön szabályozásra. Az MNB számlavezetési tevékenységének célja alapfeladataiból levezethető, közvetlen fizetési rendszertagok számára nyújtott kiegyenlítő banki szolgáltatások, illetve alapfeladataihoz kapcsolódóan, azok által indokolt esetben levelező-, illetve általános számlavezető banki szolgáltatások nyújtása. Értelemszerűen a jegybanki számlavezetés megvalósul törvényi kötelezés nélkül is a közvetlen fizetési rendszertagok számára.

Megjelent a „Pénzforgalomról mindenkinek” sorozat legújabb kiadványa az átutalásokról¹

Az átutalásokról szóló kiadvány a bankszámlalapú átutalásokkal kapcsolatos legfontosabb, pénzforgalmi jellegű ismereteket összegzi annak érdekében, hogy a mindennapokban segítségére legyen mind az átutalást adó megbízónak, mind pedig az átutalás kedvezményezettjének. Az átutalások, illetve a készpénzkímélő fizetési módok mind szélesebb körű elterjedésének feltétele ugyanis az átutalásokkal kapcsolatos legfontosabb tudnivalók ismerete, az átutalási fizetési mód iránti bizalom növelése. A kiadvány 55 kérdés és válasz formájában

tartalmazza az átutalás fizetési móddal kapcsolatos legfontosabb ismereteket.

Az egységes európai pénzforgalmi térségről (SEPA – Single Euro Payments Area) szóló kiadvány megjelenése²

A tájékoztató kiadvány célja áttekintést adni a SEPA-kezdemenyezésről, valamint e munka hazai vonatkozásairól és tapasztalatairól, továbbá ellátni az érdeklődőket olyan hasznos – kérdés-felelet formájában is összeállított – tudnivalókkal a SEPA-átutalással kapcsolatban, amelyek eddig felmerültek e modell használatában.

Az egységes euro pénzforgalmi térség megvalósításával kapcsolatos páneurópai szabályozói és banki önszabályozói munka célja, hogy közös jogi keretek létrehozásával és szabványok alkalmazásával növelje a kis összegű EU-n belüli pénzforgalom hatékonyságát.

Az euroövezet egységes közös pénze, az euro bevezetése – a szabályozók várakozásával ellentétben – nem vonta automatikusan maga után a teljes pénz- és elszámolásforgalom egységesülését. A kisösszegű fizetések területén nem következett be e folyamat, mert megmaradt a piac nemzetek közötti felaprózottsága és a mögöttük meghúzódó eltérő nemzeti pénzforgalmi jogi keretek. A különböző nemzeti fizetési szokások továbbéltek, s a bankok nem változtatták meg az azonos funkciójú, de különböző színvonalú és díjú pénzforgalmi szolgáltatásaikat sem. Erre a helyzetre reagálva fogalmazódott meg az európai hatóságokban a SEPA víziója, az az állapot, amelyben a bankok ügyfelei egyetlen bankszámláról lesznek képesek az EU-n belül egységes alapvető euro fizetési műveleteket – átutalást, beszedést vagy bankkártyás fizetést – végrehajtani, és minden, az EU-n belüli tranzakció (ideértve a tagállamok határain átmenő euro fizetési tranzakciókat is) lényegét tekintve belföldi fizetéssé válik.

A VIBER-forgalom alakulása

2008 negyedik negyedévében 243 billió (ezer milliárd) forint volt a fizetési forgalom értéke a VIBER-ben, a kiegyenlített fizetési megbízások száma pedig 269,8 ezer darab. A forgalom értéke csökkent (3,3%), a tételek száma nőtt az előző negyedévhez képest (4,4%-kal). Az előző év azonos időszakához

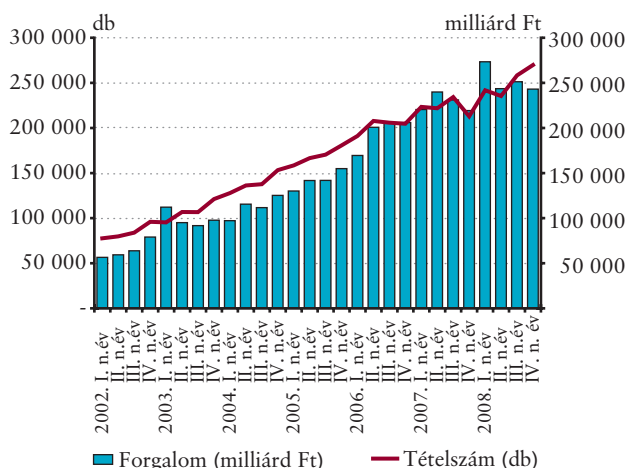
¹ Magyar Nemzeti Bank – Pénzforgalomról mindenkinek.

² Magyar Nemzeti Bank – Kiadványok.

mérten erőteljes növekedés tapasztalható (értékben 10,8%, tételszám szerint 26,7% volt az emelkedés). A VIBER negyedik negyedévi átlagos havi tételszáma 89,9 ezer darab, a havi átlagos pénzforgalma 81 ezer milliárd forint volt.

6. ábra

A VIBER-ben lebonyolított fizetések értéke és száma negyedévenként

A negyedév folyamán a napi átlagos tételszám 4282 darab volt, az átlagos napi forgalom pedig 3857 milliárd forint, a maximális tételszámot október 14-én mértük (8133 db), mely a VIBER működésének eddigi legnagyobb értéke, a legmagasabb napi forgalom kiegyenlítése 2008. december 17-én történt (6489 milliárd Ft).

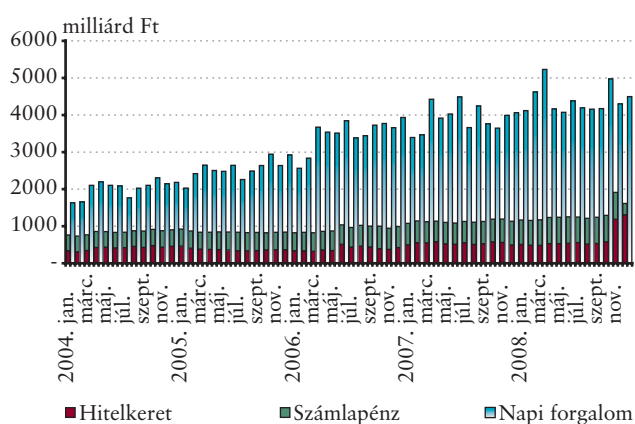
A vizsgált időszakban az MNB számlavezetési körébe tartozó hitelintézetek átlagos napi pénzforgalma (VIBER, BKR és MNB ügyfélszámla-vezető rendszerét számításba véve) 4589,7 milliárd forint volt. E forgalmat (a kötelezőtartalék-elhelyezési kötelezettség csökkenésének következtében) csökkenő, mintegy 581,7 milliárd forint átlagos napi számlapénzállomány és a számlapénz csökkenésének ellensúlyozásaként csaknem duplájára növekvő, mintegy 1025 milliárd forint nap közbeni hitelkeret segítségével bonyolították le, így az átlagos napi likviditás 2,96-szor fordult meg a napon belül. Ez az érték az előző negyedévben 3,4 volt, vagyis a bankok kedvezőbb likviditási pozícióban voltak a negyedik negyedévben az előzőhöz képest: ahogy a 7. ábra is mutatja, a nagyobb

likviditásállomány mellett (30%-kal nőtt az előző negyedévhez képest) jelentősen nőtt a napi átlagos pénzforgalom is a vizsgált időszakban, de a likviditásnál jóval kisebb mértékben (10%-os növekedés).

A VIBER rendelkezésre állása javuló tendenciát mutat az egész évhez képest. 2008 utolsó negyedévében leállás novemberben fordult elő, azonban egy órát meghaladó kiesés nem volt. A háttérközpont alkalmazására nem került sor.

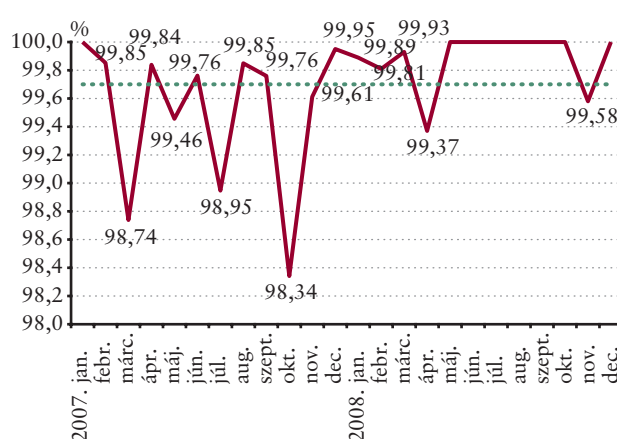
7. ábra

A bankok napi átlagos likviditásának (számlapénz+hitelkeret) és a pénzforgalmának összevetése

8. ábra

VIBER rendelkezésre állás

6. Az MNB statisztikai tevékenysége

A Magyar Nemzeti Bank statisztikai tevékenysége – a statisztikai adatgyűjtés és adatfeldolgozás, a nemzetközi adatszolgáltatási kötelezettségek teljesítése – 2008 IV. negyedévében a szokásos rendben folyt, és a statisztikai tevékenységhez kapcsolódó publikálás rendjében sem történt változás az előző negyedévhez képest. A statisztikai közlemények publikálása a publikációs naptárban rögzített határidők szerint történt.

A IV. negyedévben megjelent a 2009. évre vonatkozó, a jegybanki információs rendszerhez szolgáltatandó információk köréről, szolgáltatás módjáról és határidejéről szóló MNB-rendelet [A Magyar Nemzeti Bank elnökének 13/2008. (XI. 18.) MNB rendelete].

7. A pénzügyi kultúra fejlesztése

A jegybank vezetése 2008. november elején elfogadta az MNB pénzügyi kultúra fejlesztési tevékenységéről szóló középtávú funkcionális stratégiát, és döntött a Kommunikációs szakterületen belül működő Pénzügyi Kultúra Központ létrehozásáról.

2008 októberében mintegy 250 csapat (azaz 1200 diák) részvételével újra elindult a jegybank által évente megrendezett „Monetary” középiskolai vetélkedősorozat, amely a minden napok során hasznosítható általános pénzügyi-gazdasági ismeretek mellett a legfontosabb makrogazdasági összefüggések el-sajátítását teszi lehetővé a 14–20 éves fiatalok számára.

November végén mintegy 80 tanár részvételével az MNB megrendezte őszi tanárszemináriumát, amelyen a nemzetközi pénzügyi válságról és annak következményeiről, a pénzügyi-gazdasági ismeretek oktatását támogató honlapokról, valamint a pénzügyi-gazdasági ismereteket oktató iskolák hálózának kialakítására vonatkozó elképzelésekről kaptak tájékoztatást a résztvevők.

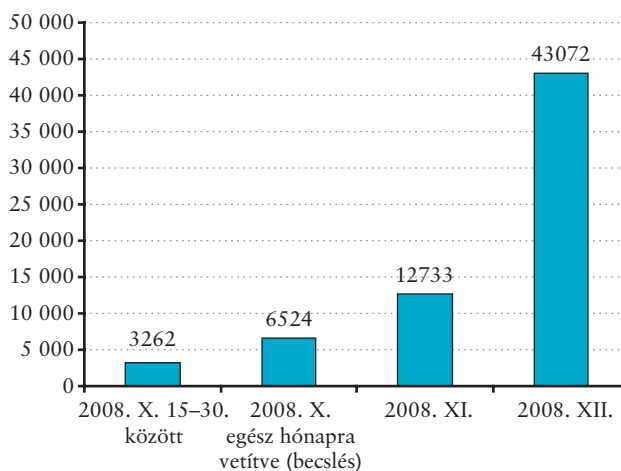
A jegybank kezdeményezésére az Oktatási és Kulturális Minisztériummal, valamint az Educatio Kht.-val folytatott szakmai együttműködés keretében a www.sulinet.hu központi oktatási portálon önálló gazdasági-pénzügyi menüpont jött létre, amely egyszerűen elérhetővé teszi a pénzügyi-gazdasági ismeretterjesztést szolgáló kezdeményezéseket (vetélkedők, pályázatok stb.), valamint a különböző hasznos honlapokat és tájékoztató anyagokat.

A jegybank által, október közepén elindított pénzügyi ismeretterjesztő honlap (www.penziranytu.mnb.hu) látogatottsága nagymértékben növekedett, s a novemberi népszerűsítő akciók hatására a december havi letöltések száma meghaladta a negyvenezeret (9. ábra). A honlapon jegybankspecifikus témakörökben és mindennapi pénzügyi kérdésekben található közérthető információk.

A 340 000 példányban terjesztett országos és ingyenes napilapban (Metropol) 2008 novemberében és decemberében

9. ábra

A Pénziránytű minisite havi letöltéseinek száma

négy héten keresztül heti egy alkalommal a jegybank által támogatott pénzügyi kultúra rovat jelent meg, amelyben cikkeket, interjúkat, hasznos szempontokat olvashattak egy-egy témakörben (megtakarítások, devizahitel, eladósodás, hosszú távú öngondoskodás) a pénzügyek iránt érdeklődő olvasók. Szintén a széles lakossági rétegeket érintő közérthető és tematikus pénzügyi ismeretterjesztést célozták a Sanoma kiadó egyes magazinjainak válságmellékletei, amelyek összeállításához a jegybank háttéranyagokkal és szakmai lektorálással járult hozzá.

A széles lakossági rétegek körében történő pénzügyi kultúra fejlesztésére az MNB, a Bankszövetség és a Diákhitel Központ által létrehozott Tudatos Pénzügyekért Alapítvány kuratóriuma november elején tartotta első ülését, amelyen a működés elindításához szükséges döntések mellett a kuratórium együttműködési megállapodást hagyott jóvá a BAMOSZ-szal és a Lízingszövetséggel, valamint kialakította a 2009-re vonatkozó előzetes munkatervet.

Negyedéves jelentés

2009. január 15.

Nyomda: D-Plus

H-1037 Budapest, Csillaghegyi út 19-21.

